

Romano hangos

10. ročník

ROMSKÝ HLAS – MĚSÍČNÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 11 • ČÍSLO 4 – VYŠLO 23. BŘEZNA 2009

zprávy

PRAHA – Ministr pro lidská práva Michael Kocáb jmenoval nového ředitele Agentury pro sociální začleňování – dvaatřicetiletého Martina Šimáčka, bývalého pracovníka organizace Člověk v tísni. Toho komise vybrala z patnácti uchazečů.

PRAHA – Podle Kláry Veselé-Samkové nebylo o řediteli Agentury Šimáčkovi jednomyslně rozhodnuto. „*Romská část komise (Ivan Veselý a Emil Ščuka) byla přehlasována neromskou částí a na jejich názor nebyl brán zřetel,*“ protestovala Veselá v dopise Lejle Abbasové.

CHOMUTOV – Inspirace z Chomutova se chápou další města. Nejen Litvínov, ale i Brno, Hradec Králové, Slaný, Ústí nad Labem a Jihlava. Příklady táhnou, a to i přesto, že mnoho právních rozborů prokázalo nezákonnost exekucí sociálních dávek. Zřejmě to některým starostům nevadí. Samosprávy se prostě vymykly kontrole demokratického právního státu.

PRAHA – Někdejší ředitel kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské komunity Czeslaw Walek z období 2003 až 2007 se stal náměstkem ministra Kocába.

BRNO – Na brněnské ulici Cejl se 24. února popralo asi 70 Romů. Na místě zasahovalo 50 policistů, zadrželi i muže se samopalem. Potyčku vyvolal konflikt mezi dvěma olašskými rodinami, zhruba 30 minut stála tramvajová doprava. Spor vznikl kvůli únosu jedné z dívek na Slovensko (K tomu více článek Romana Křištofa **Bitka jako multikulturní dilema** na www.romea.cz)

PLZEŇ – Situace zahraničních pracovníků, kteří se ocitli bez práce a peněz, vzbudila vlnu solidarity. „*Řada sborů Českobratrské církve evangelické (ČCE) v západních Čechách pořádá sbírky na pomoc Mongolům bez práce. Celkem se vybralo přes 35 tisíc korun,*“ sdělil Karel Šimr, farář ČCE v Chrástu.

MOST – „*Během Mezinárodního dne Romů, 8. dubna, zahajujeme v Mostě pod záštitou ministra Kocába výstavu s názvem Zaniklý svět. Akce se zúčastní významné osobnosti,*“ informoval Čeněk Růžička.

CHOMUTOV – Svaz Vietnamců v ČR poskytl humanitární pomoc chomutovským rodinám, kterým byly zabaveny dávky v hmotné nouzi, v tomto rozsahu: 100 krabic s čínskou instantní polévkou, 150 ks instantní bramborové kaše, 300 kg rýže a 100 zimních bund. (kh)

Romano hangos – za málo peněz dost muziky

Přitahuje. Počet členů romského občanského sdružení Romano hangos v tísni narůstá. První rány dopadly na Mongoly, Vietnamce a Ukrajince, dosud ochotné potichu v českých fabrikách dřít za pár šupů. Najednou je nikdo nepotřebuje. Mohou zpátky domů, do bída, před níž se snažili utéct, nebo zde budou přežívat v ilegalitě. Přesto se najdou Vietnamci (viz zprávy), ochotní podpořit romské rodiny, jejichž zadluženost radnice řeší odebráním sociálních dávek. Obáváme se, že z mnoha důvodů Romové podobné gesto vůči Vietnamcům učinit nedokážou. Chceme proto alespoň za Romano hangos vietnamskou solidaritu ocenit a poděkovat.

Ekonomické potíže se zakously do všech možných oblastí, nevynuly ani sféru kultury. Kvalitní literární časopisy od Revolver revue přes Tvar po A 2 zápasí o přežití, četli jsme, že už se dusí skoro pod hladinou. Proto s rozpornými pocity píšeme, že Romano hangos se díky ministerstvem kultury poskytnuté dotaci – letos – nad vodou udrží. Vydáme dokonce několik dvojčísel

a od léta přejdeme na čtrnáctideník. Zatím nás tedy krize neoškubala tak, jak se předvádíme na kresbě. Marné hledání pracovního místa a chození po stavbách a skladech oba dva ale už z minulosti známe úplně stejně jako mnozí čtenáři RH.

Pro letošek vám však zaručujeme přinejmenším stejnou, ne-li trochu kvalitnější muziku, než jakou hráme od srpna 2008. **Hod'te nám však do klobouku těch 240 korun předplatného**, nečiní-li vám to zásadní potíže. Cena RH je nastavena pro chudé. Distribuci nechceme omezovat, protože informovanost každého potenciálního stoupence pokládáme za příkaz doby. Uvítáme i placení za inzerci. Stejně tak vám budeme vděční, pokud najdete další způsob propagace RH, např. ho vyvěsíte ve vaší instituci do výlohy či na nástěнку, získáte další zájemce, stáhněte naši starší webovou verzi a rozešlete známým, napišete o RH článek atd. Předem děkujeme.

Karel Holomek, předseda vydavatelství RH
Pavel Pečinka, šéfredaktor RH

Vymahači předplatného na rok 2009.

Kresba: Erika Horváthová

Přijde konec romských asistentů?

KARVINÁ – O zkrácení či úplném zrušení pracovního úvazku romským asistentům právě nyní rozhodují ředitelé některých základních škol.

Důvodem je radikálně snížená dotace z ministerstva školství. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy poskytlo z rozvojového programu dotaci ve výši osmdesát procent.

Ovšem úřady jednotlivých krajů, které mají povinnost z rezervních fondů doplácet platy asistentů pomáhajících romským žákům při

začleňování do kolektivu, tak podle posledních zpráv nehodlají činit. Tím ovšem pro ředitele škol nastává velmi složitá situace, kterou řeší improvizovaně – krácením pracovních úvazků. A tak přijde zřejmě Česká republika o tuto ve školství ojedinelou pozici, kladně vnímanou také Evropskou unií, protože samotné ministerstvo svoji dotaci každoročně o něco zkrátí.

Proto se ptám: proč musí všechno dobré skončit? Přítomnost romského asistenta ve škole příznivě ovlivňuje celkové klima ve třídě. Na

romské žáky působí velmi dobře, asistenti hrají roli kvalifikovaného zprostředkovatele, můstku, po němž se mnozí snadněji dostanou do kontaktu s většinou společnosti.

Samozřejmě je pravda, že v poslední době pracuje na těchto pozicích více Neromů než samotných Romů. Ovšem tam, kde působí Rom, bývají romské děti více otevřenéjší.

Igor Malík
Autor pracuje jako terénní sociální pracovník a učitel na střední škole v Karvině.

Aranka Balážová: Děti – okno do neznáma

Bruntálská pobočka SRNM patří k zakládajícím organizacím celého SRNM (vzniklo v roce 1991). Výsledky aktivistů z Bruntálu však dlouho nedosahovaly úrovně jejich kolegů z jiných lokalit. To se začalo měnit, když pro bruntálské SRNM začala pracovat Aranka Balážová.

Ve svém okolí jste známá pro svůj temperament a charisma. Jaké konkrétní výsledky už vaše práce přinesla?

Do SRNM jsem přišla se zkušenostmi jednak ze společných aktivit s bývalým manželem Josefem Balážem, jednak z práce zdravotní sociální pomocnice u brněnského DROMu. V roce 2008 jsem se podílela na realizaci projektu SRNM Amari familja – Naše rodina. Ten byl zaměřený na dobrovolnické aktivity dětí společně s rodiči, financovalo ho ministerstvo práce a sociálních věcí. Druhý projekt, který dosud pokračuje, nese název Rozumím tomu a je zaměřen na doučování romských dětí a jejich přípravu na střední školu. Financuje ho Evropská unie, fond Transition Facility.

V prosinci 2008 jste byla zvolena novou předsedkyní bruntálské pobočky SRNM. Které priority jste si ve svém diáři zaškrtnla jako nejdůležitější?

Především bych chtěla všem lidem z Bruntálu, kteří mi dali svůj hlas, moc poděkovat. Delší dobu vedu v Bruntále dobrovolnické aktivity společně s kolektivem lidí, které stejně jako mě práce s dětmi baví. Odpověď není lehká, hodně lidí si láme hlavu s tím, jak by se dala zlepšit celková životní úroveň nás Romů. Návrhy popíší tady papíru a stejně se v životě Romů nic nezmění. V mé práci bych se chtěla zaměřit na činnost s dětmi, ukázat jim i jiné perspektivy života, než znají z okolí, v němž vyrůstají. Dát jim možnost ukázat, co v nich je,

nasadit jim vyšší cíle a umožnit jim zažít, že někam patří a jsou důležití. Chtěla bych také zapojit do této činnosti rodiče, kamarády a obyvatele Bruntálu. Když budou potřebovat poradit či se seznámit s novými poznatky, informacemi jim nedostupnými, jsem jim k dispozici.

Někdy i uvnitř romských organizací panuje řevnivost mezi jednotlivými rodinami či dokonce příbuznými. Daří se vám oslovit všechny skupiny bruntálských Romů?

Naše aktivity navštěvují děti z celého Bruntálu. Chci, aby se děti spolu naučily vycházet, respektovat se a hlavně si pomáhat. Každé z dětí je jiné, a proto jedinečné.

Pokračování na str. 2

z obsahu

Nároky na dávky
Právníčka Ludmila Krátká radí
strana 3

Osobnosti o kauze Lety
Kohák, Veselá, Kuzma, Šiklová...
strana 4, 5

Černý partyzán Serinek
Z drsného života v hnutí odporu
strana 5

R. Berkyová o Sintech
Romové, ovlivnění Němci
strana 7

zaznamenali jsme

PRAHA – Průzkum společnosti Člověk v tísní mezi studenty ukázal, že soužití s Romy pokládají za největší problém. Chlapci ho vnímají silněji než dívky, a to v poměru 56 ku 37 procentům. Dívkám vadí více nezaměstnanost než chlapcům (36 ku 25 procentům), ale zdaleka ne tolik, jako soužití s Romy

PRAHA – Michael Kocáb není pořádným ministrem, řekl 13. března prezident Václav Klaus v TV Nova. Zajímá nás tedy, je-li Michael Kocáb ministrem „nepořádným“, a domýšlíme, co to asi znamená být „nepořádným ministrem“.

PLZEŇ – Na dvě stě pravicových radikálů se 14. března vydalo od centra města na tzv. pochod proti sionismu. Vykřikovali protiizraelská hesla. Tento neonacistický marš přišel státní kasu na více než milion korun.

OSTRAVA – Policejní instruktoři začali 10. března vzdělávat prvních 15 strážníků Městské policie Ostrava, kteří se pohybují v lokalitách s romským etnikem. Po absolvování série školení by měli lépe zvládnout komunikaci s romskou menšinou.

PRAHA – Odškodnění za utrpení v koncentračních táborech by se mohli dočkat čeští a moravští Romové, případně potomci těch, kteří přežili. Tak jako mají svůj Nadační fond obětem holocaustu Židé, měli by mít podobný fond i Romové, do něhož by jednorázově finančně přispěl stát. „Z osmi tisíc Romy podaných žádostí na ministerstvo obrany jich odškodnění získalo asi tři sta,“ řekl Čeněk Růžicka, prezident Výboru pro odškodnění romského holocaustu.

PRAHA – Jedenáctý ročník festivalu Jeden svět, který začal v polovině března v Praze, představil divákům také tři dokumenty o Romech: Město Romů, El Paso a Černá srdce (... zem není gulatá). Za zmínku stojí i švédský krátký film Lži. Romské tematiky se dotýká rovněž dokument Burianův den žen s Petrou Edelmanovou. Tento festival dokumentárních filmů o lidských právech se během dubna uskuteční ještě ve 29 městech.

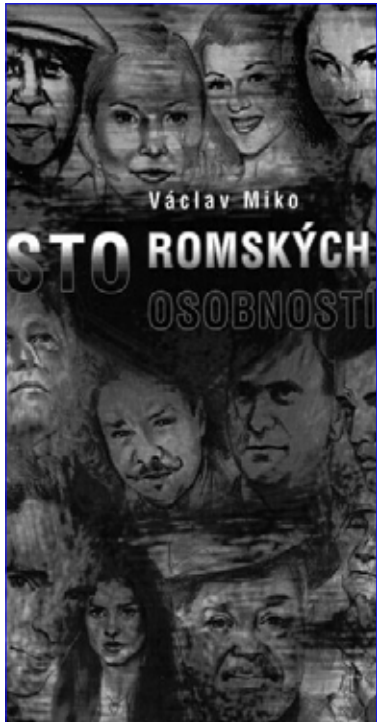
LIBEREC – Lenka Zimmermannová je zdravotně postižená. Když nedávno nastartovala své auto, začal vůz hořet. Paní Zimmermannová volala, troubila, ale marně, z vozu se sama nemohla dostat. Náhodný řidič Martin Turták, který jel kolem, zastavil a vynesl ji ven. Vzápětí auto explodovalo a shořelo. Martin Turták je bezpochyby hrdina. Redakce Romano hangos to ráda zmiňuje i s jeho jménem.

PRAHA – Nejvyšší správní soud ČR rozhodl 4. března o Dělnické straně tak, že k rozpuštění nepřistoupí. Stalo se to pravděpodobně pro nedostatek v žalobě, kterou podalo ministerstvo vnitra.

LOUNY – Občanské sdružení Roma Realia nesouhlasí s prohlášením některých Romů, že vzhledem k ekonomické krizi by se mělo ustoupit od požadavku na zbourání prasečáku v Letech. „Každého Roma s názorem na odmítnutí zbourání vepřína v Letech u Písku je třeba důkladně pokárat. Mělo by být morální povinností každého Roma takového hloupé názory okamžitě zavrhnout jako opovržením hodné.“ Uvedl to Václav Miko jako „pověřený zástupce romského hnutí Roma Realia v České republice“.

BRNO – Muzeum romské kultury v Brně má potíže se svou budovou. Stavba v Bratislavské ulici patří Brnu, muzeum ale zase náleží pod ministerstvo kultury. Výsledkem je, že ani ministerstvo ani magistrát o budovu nepečují a nedávají peníze na její opravu. Nutně by ji přitom potřebovala kanalizace v muzeu, řekla ředitelka Jana Horváthová. (kh)

Václav Miko: Sto romských osobností

ROKYCANY – Stručné životopisy stovky osobností s romskými kořeny pojal ve své další publikaci rokycanský aktivista Václav Miko „s důrazem na pozitivní pohled na Romy a jejich předky“.

Knihu zvyrazňují stovky perokreseb. Mezi řadou osobností jsou zde uvedeni s krátkým životopisem například Bartoloměj Daniel, Ceferino Jiménez Malla, Ceija Stojka, Cinka Panna, Django Reinhardt, stejně jako Elena Lacková, Elvis Presley, Emil Ščuka, Gejza Horváth, Charlie Chaplin, Ida Kelarová, Iva Bittová, Ivan Veselý, Jana Horváthová, Jarmila Balážová a mnoho dalších.

Publikaci ilustrovala malířka Šárka Češková. Kniha, vydaná nakladatelstvím Nová forma v rozsahu 148 stran, přijde na 164 korun. (fh, pp)

Romové mezi hvězdami filmu

Romingu udávají sice tón Bolek Polívka a Marián Labuda, ale i zde si zahráli Romové pocházející z Brna.

Foto: web

Vždy mě příjemně překvapí, když zjistím, že hlavním hrdinou některého filmu se stal i Rom nebo Romka. Marná sláva, takto zviditelněná tvář řekne divákovi mnohem víc než jakékoliv proslovy a výzvy.

Zanedlouho přijde do kin film El Paso. Kraluje v něm zpěvačka kapely Gulo čar Irena Horváthová. Gulo čar je přímo kulturní kapelou Společenství Romů na Moravě (SRNM), ale v Brně skoro nikdo o Irenině herecké kariéře neví. Přitom jde o skutečnou, ale skromnou romskou hvězdu. Irena hraje ve filmu romskou vdovu s kupou dětí. Po tragické smrti živitele rodiny jí zůstává sedm potomků a dluhy, a tak – jak jinak – následuje

stěhování do ubytovny a hrozba, že děti skončí v ústavu. O hudbu k tomuto snímku požádal režisér Zdeněk Tyc Vojtěcha Lavičku. Aby melodie do nějakého filmu vytvořil Rom, to se u nás zatím často nevidí. Počkejme si, jaký úspěch sklídí film u diváků.

Další dílo nazvané Černá srdce (... zem není gulatá), tentokrát od režiséra a herce Břetislava Rychlíka, sleduje od prosince 2006 do prosince 2007 život čtyř romských rodin z různých středoevropských zemí. Z ČR si Rychlík vybral rodinu Jiřiny Somsiové z rodu Danielů, která mj. patří k aktivním spolupracovnícům SRNM. Její rodina náleží k původním rodinám moravských

Romů, usazena tu byla již po staletí a poznala zde i německou okupaci a genocidu Romů. Film měl 16. března premiéru na festivalu Jeden svět v Praze. Během něj běží také v pražské Galerii Langhans výstava fotografií Jindřicha Štreita a Marušky Zachovalové, která v době natáčení filmu při jiné příležitosti tragicky zahynula.

Ještě zmíním jedno dílo – Roming, kde velkým filmovým hvězdám v podobě herců Polívky a Labudy zdárně sekunduje romský mladík Milan Holub v jedné z hlavních rolí, rovněž z rodiny brněnských Romů. Skvěle, říkám, jen tak dál!

Karel Oswald

Samozvaní soudci

STŘEDNÍ SLOVENSKO – Tři romští mladíci ukradli před časem v jednom penzionu pod Tatrami přepravku s pivem, majitel a jeho tři společníci je ale dopadli. Místo aby zloděje zadrželi a počkali na policii, napadli je, svlékli a pomočili. Policie přijela a jednoho z Romů vzala do vazby.

Útočníci zůstali bez trestu. Kdyby zloději nebyli Romové, událost by skončila jistě jinak. Nejvic mě zaráží, že obvinění útočníků policie jen zvažuje. Je to jasný příklad nerovnosti.

Martin Štefka

Autor studuje na Střední škole hotelové a služeb v Kroměříži

Mravenčí terénní práce žádá trpělivost

BRUNTÁL – Pomáhat, radit a předávat obecně známé informace ohledně péče o zdraví jednotlivcům i skupinám, taková je práce zdravotně sociálních pracovníků.

Náš úkol spočívá v tom být prostředníkem, který podle svých znalostí ze zdravotnictví a zkušeností pomáhá a radí nejen v individuální péči, ale i při kontaktu se zdravotnickými zařízeními. Já jsem začala s touto prací už v roce 2006, a to v brněnském sdružení sdružení Drom. Prošla jsem kvůli tomu náročným školením s dalšími osmnácti ženami z celé republiky. Stalo se tak na základě projektu Lydie Po-

láčkové z Ostravy, která jej napsala a jehož se ujal právě Drom. Proč o tom všem teď píšu? Protože opět čekáme na schválení projektu a nevíme, jestli bude tato práce pokračovat.

Já se nad tím můžu jen smutně pousmát. Dostali jsme šanci něco změnit, někomu pomoci, dostat ho někam jinam z dosavadního způsobu života. A teď, místo toho, abychom pracovali dál, čekáme s napětím, jak někdo rozhodne. Je to velmi smutné. Terénní práce je prostě mravenčí práce, ale říká se, že pomaleji dál dojdeš.

Aurélie Balážová

Hodonín se chystá na akci Miss Roma

HODONÍN – Kulturní dům Horní Valy v Hodoníně bude v sobotu 18. dubna patřit 9. ročníku Miss Roma ČR. Akce, která začne v 19 hod., proběhne pod záštitou hejtmana Jiho-moravského kraje Michala Haška, místostarostky Hodonína Zuzany Domesové a poslance Zdeňka Škromacha (všichni z ČSSD). Vstupné činí 400 Kč. „Přihlásilo se 60 děvčat, do finále se probjovalo 20, vybrali jsme 12 mezi 15–21 lety. Je mezi nimi jedna studentka Obchodní akademie z Olomouce a manažerka Rádía Plus z Prahy. Té už je sice 22, ale vybrali jsem ji taky. Tož, je svobodná...“ zavtipkoval pořadatel Miroslav Malík. V komisi, která na výběr dohlížela, zasedl kromě Malíka i jihomoravský radní Jiří Janda, Anton Zima a Vladimír Galbavý. (pp)

Dokončení ze str. 1

Jaké názory na vaši práci mají rodiče vašich svěřenců nebo jiní dospělí Romové ve městě? Setkáváte se i s kritikou?

Myslím si, že hodně rodičů a obyvatel Bruntálu se o naši činnost zajímá a fandí nám, svědčí o tom i jejich návštěvy v Domě dětí a mládeže, ale lepší by bylo zeptat se přímo jich. Už dlouho přemýšlím, že zapojím rodiče do naší činnosti, chtěla bych, aby i oni přispěli k chodu kroužku. Třeba svými nápady, rozmanitostí a hlavně tím, že nám budou fandit.

V Bruntále působí úspěšně v oblasti romské integrace již Josef Baláž. Nebudete si konkurovat?

Se svým bývalým manželem jsme v téhle práci začínali a nechci, aby někdo chápal moji aktivitu jako konkurenci. Jožka udělal kus práce pro lepší život Romů, já konkuren-

ce nejsem a ani jí nechci být. Práce s lidmi a hlavně s dětmi mě naplňuje, věřím, že moje děcka z kroužku to někým dotáhnou a budou žít kvalitní život. Osobně přeju Jožkovi Balážovi hodně úspěchů.

Kdybychom rozhovor zopakovali za rok, co byste za tu dobu považovala ve své práci za úspěch?

Nad touto otázkou jsem uvažovala na konci roku 2008. Dosáhla jsem nějaký úspěch? Nevím, posuďte sami. Do kroužku chodí asi 25 dětí, naučily se dodržovat termín, hodinu, spolupracují, zapojují se do činnosti kroužku. A co je nejdůležitější, jejich výsledky ve škole jsou o poznání lepší, chtějí ve svém životě něco změnit. Důležité je, že chtějí. Říká se, že děti jsou naše budoucnost a okno do neznáma, já tomu věřím. A děkuji všem, kteří mě podporují.

Ptal se Michal Kročil

E Čechiko mištes terdžol anglal EU

La Čechiko igen ašaren, sar kerel lachi buči andre koda, so terdžol anglal EU. O premieris Topolánek šaj avel lošalo kolestar, sar laches kerdžas o zorale pharipena, save hin andre evropakero kontextos. Sikhadža pes, kaj la Čechiko hin kapacita the dispoziciji te kerel but phari buči sar angluno andro EU. Kajča pal kada dičhol mek goreder, hoj andre Čechiko nabirinen te kerel varoso lacho anglo 250 000 manuša, save peren paš e romaňi nacionalno minorita. Kada so hin dži akana le Romenge bari bibacht. Pre soste dikhaha, savoro hin namištes, u nič pes oleha nakerel sar kempel.

La vladakeri Koncepce romské integrace hin ča popisimen papiros, savo amenge andre praxija nič naanel. Vládní rada pro záležitosti romské komunity, oda hin impotentno instrumentos, savo ňiko nakidel čačes. Vládní zmocněnec pro lidská práva, kada manuš hino avke garudo, kaj lestar ňiko nadžanel, u sar

pes thoven le Romengere manušane čačipena, ta kada manuš avke sar te naelas. E ministřiňa Džamila našlila maškar kole pharipena, save avile le džungale manušenca. O romane asistent, poradci the koordinatora keren avke, sar te ade naavenas u geľahas palo azyl. Vládní Agentura pro začlenění Romů do společnosti imar akana chrominel, u mek pes aňi narozdenašla. Nevládní neziskové organizace kiden dijader o love všadzi kaj pes del pre koda, kaj pes te pomožinel le Romenge. Sar keren buči, džanel talam sako Rom. Sar pes varoso ačhol le Romanca, ta savore organizaciji „*líkeren o muj*“ u nane len te dičhol.

Te kavke laha, ta e Čechiko džanel mištes te kerel buči sar angluno andre EU, ode la hin kapacita the dispoziciji. Kajča sar džal pal o Roma, ta nabirinel te kerel nič. Sar oda kada? Soske pes andro 20 berš nakerdža varoso, kaj varesave procenta te džan tele andre koda,

so hin Roma bibučakere. Soske pes kerdža ča pre kamukeri koda, kaj pes čhide tele o zvlaštna školi, u le romane čhavoren akana ispiden andro „*specialna třídy*“. Soske pes efektivnones narješinel savoro, so le Romenge andro džživipen kerel e diskriminacija.

Informaciji save avile phenen, kaj e Čechiko iľa khatal EU 54 miliard. Te oda hin avke, kaja džal pal o love. Elas mištes te dikhel, kaj o love džan, so pes lenca kerel, ko len chudel. Kavke pes šaj kereľas e metoda „*good praxis*“, savi šaj hazdelas kolen, ko mištes keren peskeri buči u pomožinelas kolenge, so mek mištes nadžanen, so te kerel. Kajča anglal kempel, kaj o štatos te kerel aver politika pal o Roma všadzi kode, kaj hin leskeri obligacija te kerel anglo manuša koda, so lenge kempel. Sar angluno andre EU e Čechiko sikhadža, kaj la pre oda hin dispoziciji the kapacita.

Ondřej Giňa

Předsednictví EU zvládá ČR dobře

České republice se dostalo uznání za dosavadní předsednictví Evropské unii a premiér Topolánek může být vcelku spokojen ohledně toho, jak se mu daří zvládat nelehké úkoly evropského rozměru. Ukázalo se, že Česko má pro obtížnou agendu předsednictví EU kapacitu a schopnost. O to víc zaráží jeho dlouhodobá neúspěšnost při řešení záležitostí a potřeb asi 250 000 příslušníků romské národnostní menšiny. Dosavadní výsledky řešení jsou doslova tristní. Selhává naprosto vše, nač se podíváme.

Vládní koncepce romské integrace představuje ve skutečnosti pouze popsaný papír, který v praxi neznamena nic. Vládní rada pro záležitosti romské komunity je impotentní nástroj, který nikdo nebere vážně. Vládní zmocněnec pro lidská práva se o porušování lidských práv Romů zajímá nepostřehnutelným způsobem, někdejší ministryně Džamila ztratila orientaci ve spleti událostí poslední doby, romští asi-

stenti, poradci a koordinátoři snad odešli do exilu, protože nejsou vidět ani slyšet. Vládní Agentura pro začlenění Romů do společnosti začíná kulhat, a to se ještě ani pořádně nerozběhla. Nevládní neziskové organizace sice dál čerpají finance ze všech zdrojů, které mají přispět k řešení tzv. romské problematiky, ale výsledky práce u většiny z nich vypadají sporně. Dokonce ani v mimořádných situacích se příliš neprojevují.

Takže v tomto ohledu je to s možnostmi Česka úplně jinak než s jejím předsednictvím EU. Nabízí se tedy otázka: Proč tomu tak je? Proč se za uplynulých 20 let nepodařilo snížit nezaměstnanost Romů aspoň o pár procent? Proč se problém zařazování romských dětí do zvláštních škol řešil pouze kosmeticky, vytvořením speciálních tříd v základním školství? Proč se problémy diskriminace Romů ve všech oblastech života řeší naprosto nedůsledně a neefektivně?

Podle zveřejněných informací získala Česká republika za dobu svého členství v Evropské unii 54 miliard korun.

Pokud je to jen o penězích, bylo by možná vhodné spočítat, kolik se ročně investuje do řešení záležitostí Romů z vládních i nevládních zdrojů včetně financí, které přicházejí ze zahraničí. Snad by se nám podařilo vytvořit si reálný obraz o tom, co a jak se dělá, kdo a za jaké peníze. Mohli bychom si pak vytvořit metodu „*good praxi*“, která by stimulovala úspěšná řešení a pomohla zlepšit ta, která tak úspěšná nejsou. Rozhodně je však třeba zlepšit politiku státu ve všech oblastech, kde nese odpovědnost a má povinnost zajistit občanům jejich potřeby. A to bez výjimky naprosto všem. Výsledky dosavadního vedení předsednictví Evropské unie nám říkají, že český stát má dispozice a kapacitu i na to, aby zvládl řešení záležitostí a potřeb Romů.

Ondřej Giňa

Jeden svět bez Barevného úspěchu

PRAHA – Dokumentární snímek Barevný úspěch, pojednávající o řadě úspěšně se prosazujících Romů, se neprobojoval na festivalu filmů o lidských právech Jeden svět.

„Film se nám zdál velmi zajímavý a ukazující realitu opravdu z dost jiného úhlu, než jak jsme zvyklí ji (ve filmech) vidat. V tomto směru je to film výjimečný. Bohužel jsme měli problém s formální stránkou dokumentu,“ napsala tvůrcům dokumentu

dramaturgyně Jednoho světa Helena Zajícová. K hlavním hrdinům Barevného světa patří umělkyně Božena Vavřeková-Přikrylová a Ladislava Gažiová, aktivisté Edita Stejskalová, Gabriela Hrabaňová, David Beňák a Josef Baláž i Antonín Ferko, bývalý student antropologie na Plzeňské univerzitě. Dokument zachycuje jejich osobní historii s důrazem na zlomové události či setkání, které je nasměrovaly k úspěchu v dané oblasti. Tématem je také způsob, jakým jednotliví aktéři přistupují k faktu svého romského (či částečně romského) původu a jejich interpretace toho, jak tento fakt jejich životy a profesní dráhy poznamenal.

Josef Baláž se v roce 2008 stal poradcem ministra pro místní rozvoj, Ladislava Gažiová upevnila svoji pozici jedné z nejoceňovanějších malířek, Gabriela Hrabaňová se stala ředitelkou kanceláře Rady vlády ČR pro záležitosti romské komunity.

Film se dá stáhnout na www.jirikubik.cz/barevnyuspech, žádost o DVD je možno směřovat na socioklub.brno@seznam.cz. (pp)

Osmý duben bude patřit Romům

BRNO – Katolická fara v Zábřdovicích, Muzeum romské kultury, obchodní centrum Vaňkovka a brněnské ulice se 8. dubna stanou jedním z dějišť, kde proběhnou oslavy Mezinárodního dne Romů.

Na zábřdovické faře se po slavnostním zahájení ve 13 hod. budou už tradičně vázat stužky na Strom tolerance, mezi 13.–15. hod. bude následovat průvod městem do areálu Vaňkovky. Tam v 15 hod. začne kulturní vystoupení. Účastníci uslyší a spatří Cimbálovou muziku Ivana Gašpara Hrisku, skupinu Paramisara pod primášstvím Jana Horvátha, taneční uskupení mladých Brněnských hip hoperů Dance the Yard, taneční soubor Merci z Brna, novojičínský soubor Cikne Čhave s Veronikou Kačovou a Moniku Bagárovou s kapelou.

V Muzeu romské kultury začne v 16 hod. výstava obrazů romské malířky Ceji Stojky z Rakouska nazvaná Žít, muzeum toho dne také umožňuje návštěvníkům vstup do všech expozic zdarma. (fj)

komentář

Kauza Lety v romské mozaice

PAVEL PEČÍNKA

Klady a zápory spojené s případným odstraněním vepřina na místě lágru Lety shrnula podle autora nejvýstižněji Katarína Klamkova (viz anketa). Za určitých okolností by kauza Lety mohla přinést ještě jeden klad. Totiž sehrát roli klíčové (byť symbolické) otázky, sporu, kolem nějž se zmobilizuje romská scéna. Teoreticky vzato, mohla by mít podobný význam jako např. některé památníky v Rusku či v Pobaltí za časů SSSR, díky nimž se zformovala tehdejší demokratická a národovecká opozice, elektrárna Zwentendorf, na níž „se udělali“ rakouští zelení atd.

„Kauza Lety“ však politizuje romské představitele jinak. Když ministr Kocáb na jednání v Brně zaměřil pozornost spíše na bývalý tábor v Hodoníně u Kunštátu, vrátil se Karel Holomek ustaraný. Měl obavu, aby nevznikl dojem, že bude „upřednostněn“ Hodonín před Lety a tudíž napsal, že kauzu Lety nepouští ze zřetele. Netrvalo dlouho, a na Britských listech se objevil text, kritizující starší pojednání šéfa SRNM o romské reprezentaci a doplněný zajímavou fotografií. Holomek je něčí černobilý kůň, chtěl tak možná sdělit jeho autor, pro svoji ráznost přezdívaný občas Ivan Kalašník Veselý. Kolem jihočeského hejtmána Zimoly (ČSSD) nato zakroužili Matěj Šarkózi, podnikatel Tancoš a další, aby mu sdělili, že v Letech není nutné bourat vepřín, ale stačí jen postavit tam silničku (budovat ji chtěly hlavně jejich firmy, doplnil Petr Uhl). Proti tomu se postavil Čeněk Růžička z Výboru pro odškodnění romského holocaustu s opačným názorem – zbourat. Zaujal též Václav Miko (vystupující kdysi za Hnutí romského odporu), a to názorem, že „*každého Roma s názorem na odmítnutí zbourání vepřina je třeba důkladně pokárat*“ a „*mělo by být morální povinností každého Roma takovéto hloupé názory okamžitě zavrhnout jako opovrženímhodné*“. Činí si tedy nárok vystupovat za všechny Romy.

Vzpomněl jsem si přitom na historku z ČSSD, která chtěla na podzim znát názory širšího vzorku romské reprezentace. Před politiky se prý vystřídal několik velkorodin (méně známých jmen) z Prahy, které vždy zkritizovaly velkorodinu předchozí a vznesly požadavky. Jedna z rodin prý k vyděšenému mladšímu kádru ČSSD v kvádru postrkovala pomrkávající dcerku vymoděnou ve stylu americké roztleskávačky.

Jenže politika funguje podle určitých pravidel. Pokud budou rozdílné zájmy některých romských představitelů silnější než zájmy společné, je zbytečné snít o nějaké vlivnější lobby, která si na úrovni státu zjedná seriozní politikou respekt. Ať už v kauze Letů nebo ghett.

co na to náš právník?

Jsem matka čtyř dětí, brzy skončí doba, po kterou jsem měla nárok na podporu v nezaměstnanosti. Pokud se mi ani v dalších měsících nepodaří najít zaměstnání, zajímá mě, na které dávky mám nárok. Manžel je v závislém pracovním poměru a bydlíme v nájmu byt v Brně.

Pro přiznání dávek je předepsána řada podmínek a na vaši otázku, totiž na jaké dávky máte nárok, nelze bez bližší znalosti poměrů odpovědět. Soustředíme se proto nejprve na stručný výčet dávek, o které se lze podle současné právní úpravy ucházet. Pro stručnost uvedu pouze několik nejdůležitějších.

Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, nyní upravuje zejména sociální péči a nemocenské pojištění osob samostatně výdělečně činných.

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, stanoví podmínky pro poskytnutí dávek v závislosti na výši příjmů (přídavek na dítě, příspěvek na školní pomůcky, příspěvek na bydlení) a podmínky ostatních dávek (rodičovský příspěvek, dávky péstounské péče, porodné, pohřebné).

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách v platném znění, upravuje kromě jiného poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči.

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi v platném znění, upravuje poskytování pomoci k zajištění základních životních podmínek fyzickým osobám, které se nacházejí v hmotné nouzi, prostřednictvím dávek pomoci v hmotné nouzi. Poskytují se: příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc a rovněž sociální poradenství k řešení hmotné nouze nebo jejímu předcházení.

Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, stanoví, jak je zjišťována výše životního a existenčního minima. Životní minimum je minimální hranice peněžních příjmů fyzických osob k zajištění výživy a ostatních základních potřeb. Existenční minimum je minimální hranice příjmů osob, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb umožňující přežití. S těmito pojmy se setkáte při vyřizování žádosti o některé z výše uvedených dávek.

V Brně se rozhodování o poskytnutí dávek soustředí především na magistrátu, a to odboru sociální péče v ulici Koliště.

JUDr. Ludmila Krátká

Autorka je advokátka (AK Příkop 2a, Brno, e-mail: ludmila.krátka@seznam.cz, tel.: 731 479 587).

Anketní otázka březnového Romano hangos tentokrát zněla:

Jak by se projevilo zbourání vepřína na místě koncentráku v Letech?

Katarína Klamková

Je ředitelkou brněnské organizace IQ Roma servis (www.iqrs.cz, www.jaktovidimja.cz).

Důvody pro: šlo by o principiální deklaraci respektu k lidským životům a osudům nekompromisně a bez rozdílu (otázka principu se nesmí měřit optikou peněz). Důvody proti: mediální a politická pozornost a energie by se přesunuly k postavení pomníku (jde o lehčí úkol, který lze realizovat jednoduše a v tichosti), mohlo by dojít k zanedbání nebo odsunutí řešení akutních životních problémů a perspektiv budoucnosti Romů v Česku (což je problém mnohem složitější s vysokou pravděpodobností, že některá opatření budou selhávat).

Erazim Kohák

Pracuje v Centru globálních studií Akademie věd v Praze (<http://cgs.flu.cas.cz/index.php>), je členem ČSSD.

Klady mi připadají zjevné. Nejsem rád dlužníkem. Vybudování důstojného památníku bychom konečně splatili dluh vůči památce svých spoluobčanů, ke kterým jsme se zachovali hanebně, a nejen na konci jejich životů, nýbrž dávno před tím. Stačí pročit „cikánské“ zákony a nařízení ještě z první republiky. Je na čase. Záporné mě nenapadají, pokud zboření i výstavba náhradního vepřína proběhnou s ohledem na pracovní umístění lidí, kteří dnes ve vepřínu pracují. I ti zasluhují ohled. Leč bourání a stavení o sobě znamenají pracovní příležitosti a tok fondů k lidem, kteří práci potřebují. Ostatně Karel IV. také dal postavit Hladovou zeď, a to právě v době krize!

Klára Veselá-Samková

Působí v Praze jako právnička a publicistka (www.lawyers.cz).

Zbourání vepřína by přineslo jeden naprosto nenahraditelný posun: Již nikdo, ale skutečně nikdy nikdo z politiků majoritní společnosti by se nemohl „udělat“ na cikánských Letech... Místo žvanění na toto

téma by daný ministr začal skutečně pracovat, což by bylo neuvěřitelným přínosem pro celou společnost – romskou i majoritní. Přínosem, který by mnohonásobně převýšil jakékoli náklady s likvidací vepřína spojené. Když uvážíte, kolik politiků se po tématu Lety a po romských zádech už vyšplhalo do nejvyšších sfér, mělo by vyřešení kauzy Lety významný vliv na zkvalitnění českých politiků. Otevřela by se tím též možnost, aby toto již řádně obehnané téma bylo nahrazeno něčím skutečně funkčním: což třeba takhle dodržování lidských práv, když už to má každý vepřořešit v popisu práce?

Linda Sokačová

Feministka, vykonává funkci ředitelky pražské organizace Gender Studies (www.genderstudies.cz).

Myslím, že zbourání vepřína by přineslo samé klady. Pokud by tam byl postaven památník, ať už v jakékoli podobě, připomínal by romský koncentrační tábor z období 2. světové války a zároveň by upozorňoval na velmi pravděpodobné důsledky toho, co i dnes hlásá řada ultrapravicových politických hnutí a stran. A nakonec by zmizel i neetický velkochoch...

Klement Kuzma

Člen kněžského teologického semináře.

Otázka jako taková mě přivedla k zamyšlení: Jaký klad přinese zbourání vepřína? Zeptejme se spíše, kolik nás Romů a hlavně kdo z romské mládeže, dětí a dorostu Lety vůbec zná? Kolik romských rodin si na holocaust vzpomene? Jaký zájem má třeba Česká televize, NOVA nebo BBC o Lety a o Romy? Kolik z nás má chuť si položit otázku, zda vepřín zrušit? Dospívám k názoru, že lepším krokem je spíše zařadit téma romského holocaustu do školních učebnic. Je zapotřebí znát historii národa, a především romské minority jako takové. Myslím, že Romové jako národ zažívají holocaust dnešní doby. Doby, kdy postrádáme jednotu, ztrácíme svoji osobitost a především vlastní sebeuvědomění. Je daleko větším holocaustem, že dnes nezdravíme, nemáme úctu ke starším lidem a v neposlední řadě i k vlastní rodině. Kladu si otázku, proč zbourat vepřín? Raději bouřejme naši lhostejnost k našemu vlastenectví. Snažme se obnovit tradice našich předků, vždyť o nás už neplatí ani to poře-kadlo, že co Rom, to muzikant. Pro nás už neplatí, že vytrváme, i když se nedaří. Jen si vzpomeňme, že naši předci museli vytrpět a snášet daleko větší zkoušky, bojovali o přežití v zimě a o hladu. A my dnes? Jsme takový národ Romů, který čeká, až něco spadne z nebe. Myslím, že se intenzivně pracuje na tom, aby v někdejších táborech Lety u Písku a Hodoníně u Kunštátu byly zřízeny památníky. Nezáleží na místě, kde ten památník bude stát, ale na tom, kdo před ním bude stát, a kdo se bude modlit za oběti.

Marek Jakoubek

Kulturní antropolog na Západočeské univerzitě v Plzni.

Namísto vlastní odpovědi na anketní otázku si dovolím ocitovat pasáž z vynikající, bohužel ale málo známé studie holandského badatele Huuba van Baara Cesta z amnézie? Evropeizace a uznání romské minulosti a přítomnosti (Biograf 45/2008, str. 59–78), zabývající se právě tábory v Letech a Hodoníně. A to proto, že tento badatel, jako jeden z mála, odmítá vidět věci černobíle a poukazuje na potenciální nebezpečí i dobře míněných aktivit. Van Baar uzavírá svůj rozbor konstatováním, že na straně jedné „je spojování romské minulosti a přítomnosti v soudobých diskurzích, politice a praktikách Evropské unie vítaným příspěvkem do boje romských aktivistů a zastánců Romů o prosazení přiměřenějšího uznání romského holocaustu“. Na straně druhé však, dodává, může být ale evropská strategie šíření připomínek romského holocaustu potenciálně i nebezpečná, „protože její mobilizace za účelem integrace může současně naznačovat, že Romové žili vždy v izolaci, a že jejich dalekosáhlá socioekonomická a kulturní segregace v období nacizmu nebyla důsledkem jejich pronásledování, ale jeho příčinou. V takovém případě by se například mohlo zdát, že jejich segregace nebyla způsobena socioekonomickými a kulturními mechanismy vylučování, ale že se jednoduše jedná o jejich skupinovou charakteristiku. Jinak řečeno, mobilizace paměti romského holocaustu může být nebezpečná, protože univerzalizuje stereotypní obraz Romů jako skupiny vzdorující integraci.“ (str. 73–74)

Ištván přežil, tisíce dalších už ne

Historik Michal Schuster seznamuje v sále Muzea romské kultury publikum s tragickými událostmi před šedesáti lety. Foto: Lenka Grossmannová

BRNO – Neslavné 66. výročí prvního transportu romských obyvatel z tehdejšího Protektorátu Čechy a Morava do koncentračního tábora Osvětim si 6. března 2009 připomněli účastníci vzpomínkového shromáždění v Muzeu romské kultury.

K událostem ze 7. března 1943, kdy byla přibližně tisícovka Romů z Brna a Moravy zadržovaných ve stájích v brněnské Masné ulici naložena do vagónů, aby pak zmizela v Osvětimi, promluvil nejdříve historik MRK Michal Schuster. Asi dvacítku shromážděných seznámil

Chce se Vandas na skinheadech při volbách jen obohatit?

BRNO – Neonacistická Dělnická strana (DS) zveřejnila na svém webu odkazy z mnoha médií, které informovaly o rozhodnutí Nejvyššího správního soudu v Brně z 18. února a 4. března 2009 tuto ultrapravicovou skupinu nezakázat.

Odkaz na text, který k tomuto tématu vyšel v Romano hangos, na stránkách DS však chybí. V článku Nepřízpůsobivá menšina v RH 2/3–

09 se totiž píše, že Tomáš Vandas, šéf DS, se do pozice vůdce dnešních mladých ultrapravicáků ustanovil jednoduše sám, bez jakéhokoliv výběru, bez voleb.

Uvádí se v něm také domněnka, že dnešní aktivity bývalého Sládkova spolupracovníka Vandase jsou možná jen předstírané a samozvaného vůdce DS zajímá hlavně finanční příspěvek, který by DS mohla za

s historickými jevy, které předcházely likvidaci Romů. Pak následoval záznam, v němž jeden z mála přeživších, Ján Ištván, poutavě vyprávěl o svém uvěznění v roce 1942 v táboře Hodonín u Kunštátu, útěku českým četníkům v Tišnově, o přežívání v okolních lesích a opětovném zadržení, věznění v Brně a pak o překvapivém propuštění.

V sále MRK věnovaném osudům Romů za války, jejich účasti v odboji atd. pak vládní zmocněnec pro lidská práva Jan Litomiský omluvil ministra Kocába a vyřídil jeho pozdravy. „*Bůh stvořil Romy a Židy, kteří mají v něčem společný osud, aby nám něco sdělili,*“ řekl po něm páter František Lízna, tradiční zastánce Romů. Předseda SRNM Karel Holomek uvedl, že česká společnost by si už měla přiznat, že i romské oběti nebyly marné a jsou součástí společného boje proti nacismu.

Shromáždění zakončila píseň Aušvicare v podání Emilie Machálkové. (pp)

Poslední židovský náhrobek nese datum březen 1942

IVANČICE – Ani rodišti Vladimíra Menšíka se nevyhnuly nacistické čistky. Těsně před druhou světovou válkou zde žilo sto židovských obyvatel. Okupaci přežila jen dvacítk z nich, především ti ze smíšených manželství a muži, kteří odešli do československé zahraniční armády. Na ivančickém hřbitově leží 45 Židů, kteří zemřeli v nedalekém internačním táboře zřízeném po 15. březnu 1939, poslední židovský hrob nese datum března 1942. Ani ti Židé, kteří válku přežili, se v Ivančicích dlouho nezdrželi a emigrovali. Zpusťlý hřbitov se dočkal oprav až v roce 1995, i dnes si však jeho rekonstrukce žádá značné finanční prostředky a každý

Po židovské menšiny zbyly jen náhrobky s hebrejskými nápisy... Foto: Jiří Šíroky

příspěvek je vítán. Současnou správkyní židovské památky je Věra Jelín-

ková (tel.: 546 451 373, v_jelinkova@volny.cz). (pp)

יום השואה

Jom ha-šoa

Den vzpomínání na oběti holocaustu

Náměstí Míru v Praze, 21. dubna 2009, 14 – 17 hod.

Mediální partneři: **HOSPODÁŘSKÉ NOVINY** **NOVÁ** Partneři projektu: Pod záštitou primátora hlavního města Prahy Pavla Béma

Josef Serinek: „Za okupace dost vykonal, přestože to byl Cikán“

Začátek okupace před 70. lety v Brně. Davy vítají 17. března 1939 Hitlera na náměstí Svobody. Po šesti letech jeho panování zůstane z asi 6000 českých a moravských Romů na živu pouhých 500. Foto: Archiv Jihomoravského zemského muzea

Nikoliv jen mezi pasivní oběti, ale k aktivním odpůrcům nacistických okupantů a některých jejich českých pomahačů patřil uprchlík z lágru v Letech, Rom Josef Serinek (1900–1974).

Jeho příběh už byl po listopadu 1989 mnohokrát přetřásán. Do RH jsme proto vybrali výňatek z publikace Bořivoje Nebojky (pseudonym Hynka Jurmana) Jak to bylo s partyzány (nakl. Sursum, Brno, Tišnov, 1998, s. 11–16, 28–30). Jde o kontroverzní knihu, poznamenanou někdy i bulvárním stylem, chybějícími odkazy k pramenům a určitým provincialismem autora. Vypovídá však o partyzánském životě neotřele, bez zamlčování jeho stínů a surovosti, vyhýbá se patosu, ale hlavně: všímá si také rasových předsudků uvnitř samotného antifasistického hnutí odporu, což bezeletně dokumentuje samotný závěr textu. (pp)

Josef Serinek uprchl 15. září 1942 z tábora v Letech u Písku. Dostal se na Českomoravskou vysočinu, do lesnatého a nepřehledného kraje, kde bylo snadné najít dobrý úkryt. V červnu 1943 spatřil a uslyšel poprvé v životě rozhlas. Stalo se to u Borovnice, v rodině u Matějů, na samotě Pod Kutinami. Zde se seznámil s Františkem Hyškou-Novákem. Hyška pak přivedl podplukovníka Svatoně se Soškou, a ti jednoho dne přišli i s generálem Lužou. Rýsoval se tak budoucí partyzánský oddíl, který nesl název Čapajev, ale mezi lidmi byl známější pod jménem Černý. Tak říkali obyvatelé i spolubojovníci Serinkovi.

V září 1943 už měl kolem sebe 28 uprchlých zajatců, chyběly mu však zbraně. Svatoň nebyl schopen žádné dodat, a tak první bubínkový revolver získal Serinek od Žličeře z Daňkovic. Serinek dokládá, že Rusové okrádali nejen obyvatele vesnic, ale i sebe navzájem. Když někdo získal něco lepšího, hned se na něj ostatní vrhli. Vloupali se i do chaty malíře Fialy ve Valdorfu (dnešní Podlesí u Sněžného). Serinek přiznal, že skoro každý navazoval kontakty s ženskými, sám jen namátkou

věděl o třech těhotných, holky se však samy nabízely, aby nemusely do Reichu do práce. Na Odranci sebrali Serinkovi partyzáni dvě kola, v Sulkovci zase budík. Když začal zvonit, Rusové ho v úleku rozstříleli. Zdaleka nejhorší však bylo, že mnozí partyzáni šmelili za kořalku i pistole, které Serinek tak těžko sháněl. Podle jeho vzpomínek měli v létě 1944 všichni dohromady jen asi 15 revolverů a pistolí. Sám Serinek dostal od své budoucí manželky vojenskou pušku a 200 nábojů.

Pomsta za Lužu

V říjnu 1944 vedl Serinek s Bachmutskim trestnou (dodnes rozpačité přijímanou) výpravu proti českým četníkům v Příbyslavi, z nichž někteří zastřelili 2. října 1944 v Hřišti generála Vojtěcha Lužu a poručíka Josefa Koreše z (prozápadni) odbojové skupiny Rada tří. Mstitelé byli vyzbrojeni granáty a pěti pistolemi. Na příbyslavském náměstí se partyzáni zamíchali do zástupů lidí před biografem a po půl hodině se vydali k četnické stanici. Nastal výslech. Zjišťovalo se, kdo z četníků střelil ve Hřišti. Soud dopadl jednoznačně. S Mečířem byl nejdříve do sklepa odveden Kunderka a tam po nich bez rozkazu Bachmutskij vypálil, okamžitě se přidal Serinek a oba četníci padli do uhlí. Vzápětí přivedli zbývající tři, kteří se snad domnívali, že budou ve sklepech pouze zavřeni. Ale

podle Serinka „Nikolaj Bachmutskij vypálil dva zásobníky, já jeden a pak si ještě ostatní vystřelili“. Kořisti z četnické stanice se staly pouze tři revoly, dalekohled a pendrek. Při akci zemřeli i někteří nevinní, což nelze omluvit. Na druhé straně po událostech v Příbyslavi mnohdy stačilo jen zabouchat na dveře a četníci se vzdávali, četnický aparát se diferencoval na oddané přísluhovce okupantů a na příznivce odboje, jichž bylo daleko více.

Serinek samozřejmě nevzpomínal jenom na ničemý, i poctiví bojovníci byli v jeho oddíle. Za celou dobu jím prošlo na 150 sovětských uprchlíků, z nich ho však mnozí chtěli zastřelit. Přičilo se jim, že je černý Cikán vede k mravnosti a slušnosti. Serinkův oddíl spolupracoval nejvíc s Radou tří, po příchodu sovětských výsadků pak se skupinami Jermak a Doktor Miroslav Tyrš. U tyršovců vydržel Serinek zbytek války, účastnil se například květnového přepadení bystřické školy a dožil se svobody.

Po válce provozoval Josef Serinek známou hospodu ve Svitavách a na odboj zanechal cenné paměti, které diktoval historikovi Janu Tesařovi na podzim 1963. Když přišlo k Hartmanům Serinkovo parte, napsala paní Hartmanová: „Tak odešel dobrý člověk, který za okupace mnoho vykonal, přestože to byl Cikán“.

Hynek Jurman

Dva romští vězni a český policista v koncentračním táboře Lety, odkud uprchl i Josef Serinek, pozdější „Černý partyzán“ z Vysočiny. Foto: web

Čeněk Růžička

Prezident Výboru pro odškodnění romského holocaustu (www.cesti-romove.ecn.cz), jeden z pozůstalých po obětech z koncentračního tábora v Letech.

Odstraněním vepřina z významného místa genocidy původních českých Romů a Sintů by se Česká republika vypořádala s jedním z dluhů, který má vůči svým občanům, romským vězňům koncentračních táborů a pozůstalým po obětech. I bez ohledu na mezinárodní smlouvy o důstojném udržování míst spojených s genocidou z doby nacismu, kterými je ČR vázána, by tak dala najevo, že se chce opravdu vyrovnat s otázkami i české spoluúčasti na tragickém osudu svých romských spoluobčanů. Zároveň by významně podpořila sebevědomí menšiny. Naopak neonacismus by dala zřetelný signál, že ji není osud menšiny lhostejný. Vyjádřila by tak jednoznačný postoj k rasistickým a neonacistickým projevům, k nimž u nás často dochází. Negativa tohoto kroku nevidím. Společnost si již je vědoma historických souvislostí z řízení a fungování tábora. Záležitostmi hanobení míst genocidy je unavena a důstojné řešení by ráda měla za sebou. Samozřejmě, vyskytnou se jedinci, kterým vepřin v Letech a rekreační středisko v Hodonínku nevadí, a někteří politici budou jejich stanovisko vydávat za názor většiny. Bohudík jsme ale lidské bytosti s citem pro spravedlnost a jako takoví musíme přijmout některá rozhodnutí, ať se nám líbí či ne!

Petr Višek

Sociolog, pracuje ve společnosti Člověk v tísni (www.clovekvtisni.cz), je výkonným ředitelem sdružení Socioklub (www.socioklub.cz).

Klady nevidím žádné, záporom je pocit vyhozených peněz. Kdyby se na českém území nemělo vstupovat na místa, kde byla za tisíc let prolita krev, museli bychom se vznášet. Ať peníze poskytují užitek živým. Navrhují ocenit vepřin, třeba částkou 600 milionů a vytvořit ve stejné hodnotě státní fond, z jehož ročního výtěžku by se hradila stipendia romských dětem. To by stát unesl a hlavně by šlo o „fond budoucnosti“, ne minulosti.

Jiřina Šiklová

Socioložka a publicistka.

Oceňuji obnovenou iniciativu ministra Kocába postavit opravdu důstojný památník v místech tábora v Letech i v Hodoníně na Moravě, ve kterých trpěly více než tři tisíce romských spoluobčanů. Starat se o tato pietní místa je závazek, který na sebe převzal náš stát. A to i když koncentrační tábory tam fungovaly v době, kdy nás okupovali nacisté. Vytvoření nového pomníku v Letech způsobí nejspíš přerušení práce v tamním vepřině, který zaměstnává asi 400 lidí. Obávám se, že mnozí občané budou nezaměstnanost v kraji – která se stejně zvyšuje – dávat do souvislosti se stavbou pomníku a budou za to obviňovat Romy. I když to není a nebude pravda, Romové za současnou krizi a nezaměstnanost nemohou, lidé si budou hledat zástupného viníka a zase to odnesou Romové. Začala bych pietní úpravou místa na Moravě, tam se nemusí rušit provoz a s úpravou pomníku v Letech bych počkala, až za pár let snad současná ekonomická krize pomine.

Kateřina Jacques

Poslankyně Strany zelených.

Zásadní problém vidím v tom, že po válce nebylo místo uznáno jako pamětihodné. Že romské oběti byly bagatelizovány a nedostalo se jim takové úcty jako třeba obětem židovským. V roce 1973, v době všeobecného pohrdání člověkem i jeho obětí, bylo možné postavit na místě bývalého koncentračního tábora vepřin. Po listopadu 1989 se vždy našel někdo z politické reprezentace, kdo chtěl situaci řešit a tento ostudný stav změnit. Bohužel, vždy marně. Díky patří Václavu Havlovi za to, že zde vznikl alespoň pomník. Finanční prostředky, které by měly být investovány na přesun vepřina, se hledají těžko, chybí pro to veřejná podpora a politická vůle. Navíc, firma vlastníci vepřin se od morálního rozměru problému distancuje a chce na řešení vydělat. Hlavním úkolem tedy je sehnat finanční prostředky, za něž bude vlastník vepřina ochoten místo opustit. To není lehké. Jako nejlepší řešení se mně osobně jeví zřízení nadace, která může přijímat dary. Něco by dal stát, něco by se vybralo u nás nebo v zahraničí. Samozřejmě je nutné myslet na to, aby nepřišli o práci zde zaměstnaní lidé.

Martina Brzobohatá

Působí jako ředitelka sdružení Společný svět – Jekhetani Luma (www.luma-mb.cz) v Mladé Boleslavi.

Zbourání prasečáku společně s následným oficiálním prohlášením tohoto místa ze strany státu za místo pietní by pomohlo narovnat zatím nespravedlivý přístup k památce tam zemřelých lidí. V porovnání k jaksi samozřejmě udržované pietě k zemřelým Neromům. Dosavadní ignorace ze strany státu působí mj. zcela nevhodně na ty občany, kteří z různých důvodů výchovu k lidskosti potřebují. Předpokládané kladné důsledky rozhodnutí tento průvih konečně dořešit podle mne zcela převyšují záporny, jakými je finanční náročnost akce.

Karel A. Novák

Ředitel programů sociální integrace společnosti Člověk v tísni (www.clovekvtisni.cz, www.epolis.cz)

Nevidím žádný zápor v samotném faktu zbourání vepřina. Záporny však může generovat proces rozhodování, zda zbořit či nezbořit. Pokud k rozhodnutí zboursat dojdeme důstojně, využijeme jej k reflexi vlastních chyb historických i současných a dokážeme třeba i konečně vyjádřit, že Romové do této země integračně patří. Tak může celý proces významně napomoci soužití ve vzájemném respektu. Pokud ovšem k rozhodnutí zboursat dojdeme tradiční cestou trapného handrkování kolik to bude stát, jak velká je naše historická nevina, jaký měl tábor charakter a jistě i mnoha dalších malicherných argumentů, dosáhneme jen zvětšení napětí.

Vzhledem k tomu, že představitelé této země nekonají často velkoryse a s elegancí, spíše než morálce slouží své popularitě a s ohledem na současnou vlnu populismu podpořenou koalici i opozicí, je na místě očekávat potenciální scénář čísla dvě. Jinak řečeno, bez změny celkového klimatu a politické kultury této země je odstranění vepřina zatíženo vysokým rizikem. (pp)

co na to naši čtenáři?

Dovolte mi opravit některé nepřesnosti, které Vámi byly publikovány v RH ze dne 20. února 2009 v souvislosti s prezentací výsledků výzkumu Identifikace sociálně vyloučených lokalit a zpracování jejich mapy ve městě Brně na s. 7. Počet sociálně vyloučených osob v identifikovaných brněnských lokalitách nebyl ve výzkumu odhadnut v intervalu 5 000–12 000 osob. Naopak poměrně přesně udal počet cca 9 000 osob, z nichž cca 7 000 osob lze označit za Romy. Podobně počet dětí ve věku 0–14 let nedosahuje podílu 50 % v dané populaci, ale cca 30 %. V případě, že výsledky výzkumu nemáte k dispozici v tištěné formě, jsou volně ke stažení na www.socialni-zaclenovani.cz. I přes publikaci nepřesných údajů Vám děkuji za prostor, který jste na stránkách Vámi vedeného listu výsledkům výzkumu poskytl.

Mgr. David Oplatek, Úřad vlády České republiky

Naše škola se v posledních letech zaměřuje na děti s diagnózou autismus. Z výše uvedeného důvodu váš časopis Romano hangos ve škole nenachází uplatnění. Děkujeme za vaši spolupráci, ale zároveň vás žádám o ukončení zaslání časopisu do školy.

Eva Severová, ZŠ Štolicova, Brno

Ivanovi Veselému je záviděno. Trousi se za ním na různých komisích a konferencích různé postarší státní úřednice a podobně a říkají mu: Pane Veselý, vy vypadáte dneska ale našťvaně, no jo, ještě že máte doma manželku, to zas bude dnes noc, vidíte... a tváří se mlsně... Takže odpověď Kláry Samkové-Veselé na anketní otázku, uveřejněná v Romano hangos č. 1/2009, dostala podobu folkloru a pilně koluje... cha, cha, cha.

Dobře informovaná aktivistka, Praha

Romano hangos urazilo pořádný kus cesty. Únorové číslo bylo zatím nejlepší, které jsem viděl. Pořád mi tam ale chybí víc zpravodajství, ty názory jsou vyjadřovány osobnostmi, jež jsou už notoricky známy. V tom bych trochu ubral a nechal víc prostoru Romům, romským poradcům, lidem, které Romové v místech znají z bezprostřední zkušenosti. Ať klidně vznikne nějaká polemika jako mezi Petrem Uhlem a Markem Jakoubkem, ale na témata spojená s každodenním životem. Doufám, že na práci budete mít víc peněz.

Milan Daniel, Chrudim

Vrátil jsem se dnes z Oxfordu a hned se mi dostalo do rukou únorové Romano hangos. Byl jsem mile překvapen, že můj text Čechy také Romům vyšel. Jana Horváthová a Petr Uhl se sice (zase) zasekli a – bohužel – patrně (zase) vůbec nečetli nejen, co píšu jindy, ale zejména Petr Uhl si nepřečetl ani tenhle text. Nicméně mi to nevadí, jsem na to zvyklý. Hlavně že se vůbec diskutuje.

Marek Jakoubek, Praha

Z reakcí na článek: Nepřizpůsobivá menšina... (RH 2/3–09):

Mě už opravdu podobné směšné články dohánějí k naprosté zuřivosti vůči jejich autorům. Kdo tohle proboha řídí a platí? Naštěstí lidé mají ještě vlastní rozum. Ovlivnit tihle novináři můžou mínění jen o něčem, o čem lidi z vlastní zkušenosti neví, což je většina věcí, které se nám na obrazovkách a na papíře přeneseně prezentují. Ovšem s cikány má každý zkušenost osobní a to zcela stejnou!!! Podobné články jsou vyloženy provokací slušných lidí, kteří si to už dlouho nenechají líbit!!!

Bernátek

K vychození 9 tříd základní školy nepotřebují Cikáni žádné peníze, český stát jim to dává zadarmo, ale Cikáni do školy nechťejí chodit a pak si nemůžou ani přečíst Romano hangos, vám to zbývá a snažíte se to vnucovat bílým. Cikáni pomlouvají Českou republiku v cizině a špiní tam své české spoluobčany, kteří Cikánům vydělávají na dávky svou poctivou prací. Kocáb vám taky nepomůže, nic pro Cikány neudělá, jen kecá jako vy.

Zvědavce

Romano hangos si nikdo nekupuje. Dostávají ho různé instituce zdarma, v organizacích se potom tento plátek používá k balení vložek a jiným bohulibým účelům. Tyto noviny žijí z dotací a opravdu by si je nikdo nekoupil. Podobně nám chodily i Literární noviny, také zbytečně a také zdarma, ty jsme ale odhlásili, neboť šetříme naše lesy. Ale Romano hangos odhlásit nemůžeme, co kdyby nás někdo obvinil z rasismu. To si jako státní organizace nemůžeme dovolit a tak se dál mrhá papírem.

Želva

Z reakcí na článek Nabídka stáží v Bruselu... (RH 2/3–09):

Stáže pro romské studenty? A proč ne prostě stáže pro české studenty bez barvy pleti? Pane Pečínko, kladu Vám otázku: v čem se liší zvýhodňování romských / eskymáckých / německých dětí od rasismu typu „only for white“? Pokud moje dítě nedostane stejné podmínky (například stáž) jako romské dítě, je rasově diskriminováno.

Ivan Brezina, Praha

Pro přismahlou pečinku & připečený spol.: Pět set euro a letenku do Indie. Všem hangárošům.

Bac L'Jean

Z diskuse na www.srnm.cz:

Ahoj Romale, jak se tady máte? Já hledám nějakou šikovnou čhaj. Je tam nějaká? Píšte.

marcelo2@seznam.cz

Ahoj, jsem svobodný a pohledný Rom, hledám šikovnou Romku, našla by se tady nějaká?

jareknovy@seznam.cz

Hallo je mi 25 let, hraju na klofnu Django styl a nemám s kým... Tak se mi prosím někdo ozvěte na 777 327 019. Dík. Jestli teda nevadí, že jsem běloch...

Milan Kalous, ryvoleco@seznam.cz

FC Drom měl závěr plný smůly

Hráčům FC Drom poskytuje zázemí fara v Zábrdovicích. Zprava kněz Jiří Rous.

Foto: Drom

BRNO – Krajský přebor Vysočiny mladších žáků ve futsalu, kterého se účastnily týmy z celé ČR, skončil 7. března posledním turnajem v Přibyslavi. Brněnský tým FC Drom nastupoval na třetí pozici s tříbodovým náskokem před čtvrtým Velkým Beranovem.

Už před zápasem však trenér Jan Petr Kosinka musel řešit kázeňské prohřešky některých hráčů; smůla brněnské hráče provázela celým turnajem. Kosinka to vyličil takto: „V prvním zápase jsme prohráli 2:1 s Přibyslaví, přitom první branku do vlastní sítě vstřelil ještě rozespálý Julius Tulej. Ve druhém zápase to bylo s Chotěboří 3:1, navíc tým Velkého Beranova dokázal uhrát remízu s oslabenou Přibyslaví, a tak bylo jasné, že poslední zápas s Velkým Beranovem bude soubojem o bronzové medaile.“ Povzdech si ovšem: „Stačila by nám pouhá remíza...“

Diváci byli svědky kvalitního a vyrovnaného zápasu, ve kterém hráči Dromu více útočili, a Beranov sevřenou obranou úporně bránil, zápas však byl vcelku vyrovnaný. Nicméně troška štěstí chyběla i tentokrát. „I přes značné zklamání, že nám medaile unikly opravdu o chlup, musím pochválit výkon brankáře Igora Holuba v posledním turnaji a zejména kapitána týmu Filipa Dzurňáka,“ poznamenal Kosinka a na Dzurňákovu adresu dodal, že stabilní a kvalitní výkony podával po celou sezonu. Zrovna tak ocenil Kolmana Holuba, který se umístil na třetím místě v tabulce střelců. „Z našich 26 střel jich dal 12. Jsme také jediným týmem soutěže, který v sezoně alespoň jednou porazil suverénního vítěze KP FC Boccu Chotěboř. A jistou útěchou pro nás může být, že až na dalších místech se umístily týmy jako pražský Selp Vysočany nebo Arse-

nal Brtnice, třetí z mistrovství České republiky.“

Žakovský futsalový oddíl FC Drom se již sedm let pravidelně účastní soutěží na Brněnsku a Vysočině. Jeho fungování zajišťuje organizace, financně a personálně romské středisko Drom a Dětský dům Zábrdovice při faře v Brně-Zábrdovicích. Mezi dosavadní největší sportovní úspěchy patří třetí místo v Krajském přeboru Vysočiny starších žáků v sezoně 2006/2007 a třetí místo na Mistrovství ČR v roce 2007 v kategorii starších žáků.

Teď se futsalový tým připravuje na Mistrovství ČR v kategorii mladších žáků, které bude 5. dubna v Jihlavě. Přes nesporné úspěchy trpí činnost oddílu i některými nedostatky, zejména nedostačujícím personálem i finančním zajištěním. Kosinka uvítá nové hráče (ročník nar. hlavně 1996, 1997), trenéry, případně asistenty a sponzorské dary.

(av)

Zbitý syn policejní asistentky

BRNO – Romano hangos navštívila Nataša Parčiová, která v Brně pracuje jako policejní asistentka. Seznámila nás s případem svého syna Petra Buchače.

Jak uvedla, v restauraci na hlavním nádraží 22. prosince 2008 pozvalo Petra asi šest až osm vedle sedících lidí k sousednímu stolu. Společně pak šli do baru Grand Prix na Hybešově 21, kde dost pili. Jeden člen skupiny, Michal, měl pak říct druhému mladíkovi jménem Aleš, že Petr Buchač mu chce vzít peněženku. Syn Nataši Parčiové chtěl odejít, Aleš ho ovšem kopnul, a poté

co spadl na zem, začali do něj kopat celkem 4 lidé, až omdlel. Jeden z útočníků měl vytetovanou orlici. Když se Petr Buchač probíral, zjistil, že mu vzali některé osobní věci včetně oblečení. Barman potom telefonoval sestře jeho matky a ta se pak přijela do baru. „Barman a barmanka mi řekli, že je zde rozmlácené sklo a Petr to musí uhradit. Částku jsem proto zaplatila,“ řekla Nataša Parčiová. V Grand Prix se už nacházeli policisté. „Ptala jsem se syna, kdo mu to udělal. Ukázal na chlapa, co seděl u baru, s tím, že ho zmlátil spolu s dalšími. Policistů jsem se

ptala, proč chlapa nezajistila, ale bezvýsledně,“ vysvětlila. Barmanka potom policejní asistentce řekla, že ti co jejího syna napadli, byly „plešky“. Parčiová požádala policisty, aby syna odvezli do nemocnice, ti to však podle ní odmítli s tím, že mají poruchu na vozidle. Barman pak ještě řekl, že syn Parčiové rvačku nevyprovokoval.

Petr Buchač se z nemocnice vrátil 25. prosince 2008. Jeho matka žádá od lidí, kteří ho zbili a také okradli, aby uhradili odškodnění a další poplatky s tím spojené. K záležitosti se v RH ještě vrátíme.

(pp)

Terne čhave a Paramisara v Melodce Kapely Terne čhave a Paramisara vystoupí 4. dubna 2009 v 19.00 v brněnském klubu Melodka (Kounicova 20/22, Brno 602 00). Více na www.ternechave.net. **(red)**

Kto sú vlastne Sintovia? Niekoľko slov k ich zachovalým a zabudnutým tradíciám

Označiť Sintov za Rómov nieje úplne výstižné, aj keď o etnickej príbuznosti nepochybujú ani samotní Sintovia. O tom svedčí nielen množstvo spoločných kultúrnych a jazykových prvkov, ale aj uchovanie staršieho mena Rom v označení vlastného jazyka, teda sintštine: „rom-ani čib“. Klasifikovaní sú teda ako jedna z róm-ských skupín.

Táto v oblastiach s nemecky hovoriacim obyvateľstvom v Európe sídlila najdlhšie zo všetkých skupín, a to už pravdepodobne od 15. storočia a spoločne s Manušami (kultúrne a jazykovo najpríbuznejšou skupinou) čiastočne predstavujú potomkov prvej migračnej vlny Rómov do strednej a západnej Európy.

Pochádzam zo stredného Slovenska, z oblasti neďaleko maďarských hraníc, a vzhľadom k tomu, že časť veľkorodiny, do ktorej patrim, je sintského pôvodu, rozhodla som sa venovať svoju bakalársku prácu skúmaniu zachovalých kultúrnych i jazykových zvykov tejto skupiny. Mnohé z nich sa pretransformovali do iných podôb, mnohé zanikli úplne. Napriek týmto skutočnostiam, ktoré z výskumu vzišli, je možné pozorovať určité znaky, ktoré sú pre Sintov charakteristické.

Pri spracovávaní práce som okrem výsledkov z výskumu vychádzala i z odbornej, prevažne romistickej literatúry venujúcej sa Sintom či kultúrnym a jazykovým prvkom iných róm-ských skupín. Sintovia patria medzi tradičné kočovné, resp. polokočovné rómske obyvateľstvo, pretože ich putovanie je obmedzené na teplé mesiace v roku. V zimnom období sa vracajú na jedno miesto. Kočujú hlavne kvôli väčším pracovným príležitostiam. Prevažná väčšina z nich obývala pohyblivé maringotky. Už od 19. storočia dochádzalo a dochádza k úplnému usadzovaniu niektorých skupín Sintov. Tradične sa živili hudbou, obchodom, kónským handliarstvom, ako artisti, cirkusanti, predvážači bábkového divadla. Šlo tiež o brusičstvo, opravy a výrobu dáždnikov, predaj textilu, sitkov, cedníkov, hudobných nástrojov. Dnes sú to často obchodníci, podnikatelia s textilným tovarom, umývačkami áut, ďalej výrobcovia a predavači cukrovej vaty a sladkostí na sezónnych jarmokoch, ale i výkupci starých vecí.

Sintovia sú často charakterizovaní ako uzavretá skupina, brániaca sa tomu, aby gádžovia prenikali do ich kultúry, ovládali a skúmali ich jazyk. V minulosti bolo prísne dodržiavané pravidlo uzatvárať manželstvo len v rámci vlastnej skupiny, no v poslednej dobe, najmä po druhej svetovej vojne, začali Sintovia uzatvárať partnerské vzťahy s členmi iných róm-ských i neróm-ských skupín a národov. Jedným z najzákladnejších dôvodov je nedostatok vhodných partnerov medzi Sintami. Vďaka sezónnej pohyblivosti a medzinárodným rodinným návštevám sa udržiavajú kontakty so skupinami z iných krajín, čo zaisťuje predávanie špecifických kultúrnych znakov a vlastností.

Prastipen...

Prastipen možno charakterizovať ako rituálnu nečistotu, sociálnu ex-

komunikáciu v rámci skupiny za dodržiavanie etických princípov vytvorených v komunite. Prásto môže byť človek, ale i zviera či vec. Takto vylúčený jedinec sa musí strániť akéhokoľvek osobného kontaktu s ostatnými členmi rodiny – nikto s ním nesmie piť, jesť, sedieť za jedným stolom, ani vyfajčiť s ním cigaretu. Nečisté sú i veci, ktoré prásto používa (napr. tanier, pohár). Prastipen zasahuje do všetkých oblastí života a vnáša akýsi vnútorný poriadok. Zasahuje oblasti prípravy jedla a domácich prác, možnosti vo výbere sexuálneho partnera, pravidiel odievania, oblasť súvisiacu so ženským cyklom ai. Významnú úlohu negatívneho charakteru v tomto smere mala žena. Žena bola počas menštruačného cyklu, pôrodu či šestinedelia vnímaná ako nečistá. V tomto období nesmela variť, chodiť po vode apod. Všetko, čoho sa dotkla, alebo čo prekročila, sa vyhodilo. Muž, ktorý sa utrel do uteráka, ktorý bol praný s dámskym spodným prádlom, sa stal prásto-m do konca svojho života.

Žena sa v žiadnom prípade nesmela odhaľovať. To v praxi znamenalo nosiť sukňu po členky, blúzku s dlhým rukávom a bez výstrihu. Nohavice neboli prípustné. (Práve tento zvyk zaznamenávam aj v skúmanej rodine, kde najstaršie ženy dodnes nenosia nohavice ani v zimnom období.) Muži nesmeli nosiť krátke nohavice.

O prastipen-u človeka rozhoduje obvykle starší muž, nie mladší než 50 rokov zastupujúci funkciu komunitného sudcu určeného komunitou. Sudca je označovaný termínom *rechtsprechār* (nem. *Rechtsprecher*) alebo *čačəpaskəro* manuš „človek pravdy“. Funkcia môže, ale i nemusí byť dedičná. V prípade úmrtia je zvolený iný člen veľkorodiny. Žena sa ním stať nemohla. Ak bolo v rodine porušené niektoré z pravidiel, je do domu zavolaný *čačəpaskru rom*, ktorý situáciu prehodnotí a určí dobu, na ktorú vinného z komunity vylučuje. Po uplynutí tejto doby bol opäť sudca pozvaný do domu, aby ho od prastipen-u odbremenil a symbolicky prijal do komunity, čo znamenalo, že si s ním pripil. Potom sa pripravila hostina. Z prastipenu nebolo možné sa vykúpiť peniazmi.

Najzávažnejším prečinom bola nevera, kedy bol dotýčaný „odsúdený“ na rok v prastipen-u. Je doložený i prípad, kedy partnerky z odlišných etnických skupín boli kvôli svojmu vzťahu „odsúdení“ na desať rokov.

Prastipen je v mnou skúmanej lokalite dávny prežitok, no v iných, najmä nemeckých oblastiach, je dodnes živým a dodržiavaným princípom.

Religiozita...

Sintovia, tak ako mnohí z iných róm-ských skupín na Slovensku, kladú veľký dôraz na kresťanskú vieru v Boha a rituálne praktiky s tým spojené. Obzvlášť na krst dieťaťa. Určitú hrozbu predstavuje nepokrstené dieťa, pretože je nechránené a môžu mu ublížiť negatívne sily. To sa môže udiť napríklad prostredníctvom uhrnutia, preto je nutné, aby bolo čo najrýchlejšie pokrstené. Určité pochybnosti vy-

voláva zvyk nedívať sa na čerstvo narodené dieťa. Dieťa by do doby okrstenia nemalo byť videné nikým iným okrem matky. Niektoré Sinty ale uvádzajú, že dieťa môže byť videné po ukončení šestinedelia nezávisle na jeho okrstení. Dnes už ukázanie narodeného dieťaťa nie je zakázané, ale ochrana pred uhrnutím pri prvom zhladnutí v modifikovanej podobe pretrváva. Ženy pri prvom kontakte s novorodencom trikrát pred seba symbolicky zapľujú a často zakončia slovami: „*aby nedostal/a z očí*“.

Dôležitým ochranným prostriedkom pred zlými silami, ale najmä uhrnutím, nazývaným tiež „*z očí*“, je červená niť, ktorá sa novorodenčovi viaže na rúčku. Proti uhrnutiu dieťaťa sa okrem iného využíva aj uhľiková voda. Tá sa vyrobí z troch uhlikov alebo vyhorených zápaliek. Po rituálnom úkone, ktorý pozostáva zo symbolického prekrížovania vody v hrnčeku a padnutia uhlikov na dno, sa voda stáva posvätnou. Uhrnutý si opakovane namočenou plienkou trikrát oči, trikrát sa z vody symbolicky napije a zvyšok sa opäť natrikrát vyleje von, mimo dom, väčšinou na schody alebo chodník, kde chodí veľa ľudí, „*aby uhrnutie rozchodilo*“. Ak dieťaťu tento úkon z pohára nepomôže, je treba ho vykúpať. Po vhození uhlikov do vaničky sa dieťaťu utrie najprv namočenou plienkou trikrát oči a až potom sa vo vode môže vykúpať. Voda z vane sa opäť vyleje na trikrát von.

Keďže všeobecne panuje názor, že dieťa je na uhrnutie náchylné oveľa viac než dospelý človek, ochrana je okrem červenej nite často umocnená kúpaním dieťaťa a to zakaždým v uhlikovej vode.

Viazanie červenej nite či očistný rituál uhlikovou vodou sú však zaznamenané aj u iných róm-ských sku-

pín, preto nieje príznačné ich charakterizovať ako výhradne „sintské“.

K sintštine...

Časť práce som venovala skúmaniu jazyka a sociolingvistickej situácii, a to hlavne vo vzťahu k odlišným dialektom (napr. slovenských Rómov), majoritnému jazyku či zámernému utajovaniu existencie sintštiny. U Sintov je jazyk veľmi dôležitou zložkou. A to nielen pre jeho dorozumievaciu, ale i sebeidentifikačnú funkciu. Táto funkcia bola narušená počas obdobia druhej svetovej vojny, kedy monitorovanie a registrácie kočovných skupín, násilné odoberanie detí, prevýchova a následná fyzická likvidácia detí i dospelých spôsobili, že rómske komunity sa voči väčšinovej spoločnosti začali ešte viac kultúrne uzatvárať. Z toho dôvodu sa vo väčšine sintských a manušských komunit stala sintština tajným jazykom. To sa prejavovalo nielen v tom zmysle, že sa užívala v situáciách, kedy bolo dôležité, aby obsahu výpovede nerozumel nikto, komu nieje určený, ale i v tom zmysle, že jazyk nesmel byť predávaný mimo komunitu a ani znalosti o ňom nesmeli byť nikomu, zvlášť nie lingvistom, predávané. V komunitách tak prevládala snaha udržať v tajnosti znalosti o gramatike a slovnej zásobe, ale aj samotnej existencii jazyka.

Nemôžeme však tvrdiť, že to platí u všetkých sintských skupín. V súčasnosti žijú Sintovia po celom nemecky hovoriacom území Európy, ale tiež vo viac alebo menej priľahlých oblastiach: vo francúzskom Alsasku a Provencalsku, v severnom a strednom Taliansku, v Slovinsku, v Maďarsku, v Poľsku, v Rusku, v Kazachstane, niekoľko ich je napr. v Kanade alebo Brazílii.

Renata Berkyová

Autorka je studentkou štvrtého ročníku romistiky na Filozofickej fakulte Univerzity Karlovy. Text pochádza z jej bakalárskej práce Základné rysy kultúry a jazyka Sintov (prípádová štúdia – sociolingvistická situácia a kultúrne prvky rodu Šlajfiarov).

Foto: www.romea.cz

ze světa

BRATISLAVA – Pořádek, méně kriminality, nerušený noční klid či méně návykových látek mezi dětmi by měly na nechalně známém sídlišti Luník XI v Košicích zajistit obnovené romské hlídky. Jejich příslušníci složili slib a nastoupili do služby na tomto největším romském sídlišti ve střední Evropě.

KOŠICE – Fórum venované zkládání nové romské strany pod názvem Strana romské koalice (SRK) se uskutečnilo 28. februára v Košicích. Ako informoval agentúru RPA jeden z piatich členov prípravného výboru, rómsky podnikateľ z Michaloviec Jaroslav Ferenc, dôvodom, pre ktorý sa rómska inteligencia rozhodla vytvoriť novú stranu, je fakt, že od roku 1989 vzniklo na Slovensku celkovo 18 róm-ských strán, z ktorých v súčasnosti existuje iba jediná, ktorá nevyvíja takú činnosť, aká je potrebná.

SLOVENSKO – Mezinárodní konference Romové-Romale-Romaniens, kultura a vzdělávání se 25. a 26. března uskutečnila ve Státní vědecké knihovně v Košicích.

WASHINGTON – Z pravidelné každoroční zprávy o lidských právech Kongresu USA vyplývá, že i v ČR nejsou dodržována lidská práva. Dokument vytýká ČR útoky pravicových extremistů na Romy.

MAĎARSKO – Dva muži podpálili 2. března dům v obci Tatárszentgyörgy, patřící Romům. Rodina ho stačila opustit. Útok se uskutečnil jen o dva domy dál od místa poslední tragédie, která se tady odehrála v lednu. Útočníci tehdy zastřelili z hořícího domu vyběhajícího otce a syna, manželku a dvě další děti zranili.

ŠTRASBURK – Evropský parlament přijal sérii doporučení k začlenění romské menšiny do společnosti. Zásadní problém vidí europoslanci v nerovném přístupu róm-ských dětí ke vzdělávání.

NEW YORK – Předseda Evropského fóra Romů a Travelerů (ETRF) Rudko Kawczynski vyjádřil pobouření nad rozhodnutím OSN, které prý nezahrnulo Romy do vzpomínkového ceremoniálu u příležitosti Mezinárodní dne památky obětí holocaustu 27. ledna v New Yorku. „Rozhodnutí OSN nezahrnout Romy do vzpomínkového aktu jen potvrzuje marginalizaci našeho lidu z historického hlediska,“ uvedl Ian Hancock, ředitel Rómského dokumentačního centra na Univerzitě v Texasu.

ŠTRASBURG – Rada Evropy (RE) nabízí tříměsíční pobyt mladým róm-ským studentům a pracovníkům v centrále RE ve Štrasburku. Cílem je poskytnout mladým Romům pomoc v administrativě a zasvětit je do práce nevládního sektoru. Více podrobností na www.soros.org/initiatives/roma/news/coe_20090130.

ŠTRASBURG – Evropská Charta regionálních a menšinových jazyků vytváří databázi novinářů pracujících v těchto jazycích, sloužící k lepší koordinaci menšinových médií. Kontakty na ně uvítá Sophie Simonová z Rady Evropy (Sophie.SIMON@coe.int). (kh, pp)

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798, 545 581 206,
fax: 545 214 418, gsm: 608 972 782
e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz
MHD: tram. 2, 4, 9, zast. Tkalcovská, tram. 3, 5, 11, zast. Dětská nemocnice

Program na duben 2009

Z cyklu přednášek Kdo jsou Romové?

Kovářství a další tradiční řemesla Romů na Slovensku.
21. 4. v 17³⁰ v přednáškovém sále, vstup volný.
Přednáší PhDr. Arne Mann, CSc., etnolog Slovenské akademie věd. Současně proběhne slavnostní prezentace nejnovější knihy z produkce muzea, katalogu sbírkového fondu tradičních řemesel, profesí a zaměstnání.

Výstavy:

Žít!

Výstava obrazů rakouské romské malířky Ceiji Stojky. Zahájení výstavy při příležitosti Mezinárodního dne Romů ve středu 8. dubna v 16 hod. za osobní účasti autorky. Součástí vernisáže je též autogramiáda její knihy Žijeme ve skrytu. Výstava potrvá do 13. dubna.

Romipen

Výběr z 264 fotografií, které na téma život Romů, jejich tradice a zvyky, zaslali autoři z 15 zemí světa do stejnojmenné soutěže Českého rozhlasu v roce 2008. Soutěžící měli za úkol vyfotografovat jakoukoliv scénu za života Romů. Nejlepší soutěžní fotografie budou vystaveny v přednáškovém sále MRK, a to až do 31. května.

Stálá expozice:

Příběh Romů (Etapa 1939–2005)

Na historické ose prezentuje hmotnou i duchovní kulturu Romů.

Otevírací doba:
pondělí zavřeno
út–pá 10–18, poslední vstup 17¹⁵
sobota zavřeno
ne 10–17, poslední vstup 16¹⁵

www.romea.cz – Romský informační portál

Reportáž o brněnském Bronxu v Romano vodi

První letošní číslo Romano vodi vychází zároveň za leden a únor v jednom balení jako č. 1–2 2009.

Najdeme zde rozhovor Zdeňky Ryšavé s Michaelem Kocábem, reportáž Lenky Kučerové z Janova, rozhovor Jarmily Balázové se zpěvákem hudební skupiny Kontrafakt či komentář k odchodu Jiřího Čunka z ministerského postu.

Především však syrovou reportáž bývalého redaktora Romano hangos Jiřího Salíka Slámy o stínech brněnského ghetta zvaného Bronx. Jeho součástí je i mrazivá historka o prádelně a klubu Clubwash, do jejíhož majitele – mladého Holanďana – se zamilovala 12letá Olaška. Kvůli neopětovanému vztahu pak vyvolala proti klubu trestnou výpravu fámou o zde údajně natáčeném dětském pornu.

Na dalších stránkách listu Rena Horváthová zpovídala zápasníka ve stylu džiu-džitsu Antonína Cíčka, Renata Berkyová pak hovořila s kytaristou Bireli Lagrenem.

(pp)

časopis si lze objednat na romea@romea.cz

Terne čhave a Paramisara v Melodce

Romské kapely Terne čhave a Paramisara vystoupí 4. dubna 2009 v 19⁰⁰ v brněnském klubu Melodka (Kounicova 20/22, Brno 602 00). Více na www.ternechave.net .

(red)

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS

Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSC, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
ICO:	DIČ:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol: ☐ složenkou ☐ bankovním převodem na fakturu	

Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Bratislavská 65a, 602 00 Brno.
Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 27-488570217/0100. Cena předplatného na rok 2009 činí 240 Kč.

Každá první neděle v měsíci zdarma

Upozorňujeme, že v rámci zkvalitnění služeb počínaje nedělí 5. dubna 2009 bude každou další první nedělí v měsíci vstup do všech výstavních prostor Muzea romské kultury zdarma.

V roce 2009 půjde o tyto termíny: 3. května, 7. června, 5. července, 2. srpna, 6. září, 4. října, 1. listopadu a 6. prosince.

Volný vstup na všechny výstavy mají návštěvníci 8. dubna v rámci Mezinárodního dne Romů, stejně tak v sobotu 16. května v rámci Brněnské muzejní noci.

Těšíme se na vaši návštěvu!

Sdružení Romů a národnostních menšin v Hodoníně a Dům kultury Hodonín pořádají pod záštitou hejtmána Jihomoravského kraje Mgr. Michala Haška za finančního přispění Jihomoravského kraje a Města Hodonín

MISS ROMA ČR 2009 18.4.2009

GENERÁLNÍ PARTNER:
HOTEL RADĚJOV

GARANT AKCE:
poslanec Parlamentu ČR Ing. Zdeněk Škromach,
místostarosta města Hodonín Mgr. Zuzana Domesová
Po ukončení Miss 2009 pokračuje taneční zábava
s romskou kapelou Gypsy Tyson

Kulturní dům
Horní Valtý Hodonín
od 19.00 hod.

Moderuje Jan Čenský
V doprovodném programu vystoupí Martina Balogová,
Leona Machálková a další

Miss Roma ČR je cestou k toleranci a porozumění mezi romskou menšinou a ostatní společností

Adresa redakce Romano hangos a Společenství Romů na Moravě

Bratislavská 65a, Brno 602 00
tel.: 545 246 673 www.srnm.cz
číslo účtu: 27-488570217/0100

Rádio Rota, Španělská 6, 120 00, Praha 2,
Tel./fax: +420 / 222 987 677, 222 944 393
www.radiorota.cz; e-mail: iveta.demeterova@radiorota.cz

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s podporou Ministerstva kultury České republiky. Vydává Společenství Romů na Moravě. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154. Šéfredaktor: Pavel Pečinka. Redakce: Karel Holomek, Gejza Horváth, Dezider Giňa. Sazba: Radim Šašinka. Externí spolupráce: Dana Teinitzer-Šarköziiová, Brno; Kateřina Danyiová, Praha; Jakub Krčík, Praha. Elektronická verze: www.srnm.cz/cz/romanohangos.htm. Redakční rada: Jan Horváth – obč. sdružení Studénka; Jiřina Somsiová – předsedkyně obč. sdružení, Olomouc; Jana Horváthová – ředitelka Muzea romské kultury, Brno; Jiřina Šiklová, socioložka, Vlado Oláh, Praha; Kumar Vishwanathan, Ostrava; Hynek Zíma, Brno. Adresa redakce: Bratislavská 65a, 602 00 Brno, tel.: 545 246 673, e-mail: rhangos@volny.cz. IČO vydavatele: 44015178. Bankovní spojení: Komerční banka Brno-město, číslo účtu: 27-488570217/0100. Tiskne: ADATISK, spol. s r. o., Kolonka 303, 679 04 Adamov. Rozšiřuje: Kongrestakt Brno.